

อัตลักษณ์ของสถานศึกษา คืออะไร จำเป็นอย่างไร

☛ นำเสนอเมื่อ 28 ก.ค. 2554

ในอดีตที่ผ่านมา เมื่อมีผู้กล่าวถึงโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย หลายคนจะนึกถึง "ความเป็นสุภาพบุรุษของลูกวชิราวุธวิทยาลัย" เมื่อกล่าวถึงโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย จะนึกถึง "ความเป็นกุลสตรีของลูกวัฒนาวิทยาลัย" ฯลฯ ในระยะหลัง จากการที่ทุกโรงเรียนมุ่งเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ หรือ จากการบริหารหลักสูตรที่เน้นเนื้อหาสาระเป็นหลัก ประกอบกับเมื่อมีระบบประกันคุณภาพภายนอก โรงเรียนส่วนใหญ่ได้หันมาพัฒนาสถานศึกษา เน้นให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการประเมินภายนอก(ที่รับผิดชอบโดย สมศ.) โดยจากการสำรวจในเชิงปริมาณ เมื่อมีการสอบถามสถานศึกษากลุ่มที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพในรอบที่ 2 (2549-2553)ในระดับดี-ดีมาก ว่า "สถานศึกษาได้ทำการกำหนดมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในของตนเอง โดยได้เพิ่มมาตรฐานพิเศษ นอกเหนือจากมาตรฐานการประกันคุณภาพภายนอกของ สมศ. หรือไม่" จากคำตอบที่ได้ พบว่า มีสถานศึกษาเพียงประมาณร้อยละ 40 เท่านั้น ที่มีการกำหนดมาตรฐานการประกันคุณภาพภายใน โดยเพิ่มมาตรฐานพิเศษ นอกเหนือไปจากมาตรฐานที่กำหนดโดย สมศ. ซึ่งในอนาคต หากโรงเรียนส่วนใหญ่ หันมาพัฒนาสถานศึกษาตามกรอบการประกันคุณภาพภายนอกของ สมศ.เพียงอย่างเดียว เช่นนี้ ก็อาจเกิดปัญหาที่ตามมา คือ คุณภาพหรือคุณสมบัติของเด็กไทยก็จะเหมือนกันทั่วประเทศ โดยมีคุณภาพขั้นต่ำตามที่ประเทศ(โดย สมศ.)เป็นผู้กำหนด คุณลักษณะเฉพาะ หรือความโดดเด่นเป็นพิเศษของบางโรงเรียนที่เคยโดดเด่นในอดีต ก็อาจจะสูญหายไป อย่างน่าเสียดาย

ด้วยความกังวลใจของนักการศึกษาที่เห็นว่า ในอนาคต "หากโรงเรียนไม่ตระหนักในเรื่องความเป็นเลิศเฉพาะทาง หรือ ลักษณะโดดเด่นเฉพาะทางของเยาวชนที่สำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษานั้น ๆ ความโดดเด่นใด ๆ ของนักเรียนก็จะสูญหายไป" ในการนี้ ในระยะหลัง จึงมีการกล่าวถึง "อัตลักษณ์ของสถานศึกษา" หรือ "เอกลักษณ์ของสถานศึกษา" กันอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยมีความเห็นรวมกันว่า "นอกจากมาตรฐานขั้นต่ำของเด็กไทย ที่เป็นมาตรฐานแกนกลางเหมือนกันทั่วประเทศ" แล้ว สถานศึกษาแต่ละแห่งหรือแต่ละกลุ่ม ควรมีการพัฒนาคุณสมบัติของนักเรียนที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง เป็นอัตลักษณ์ของสถานศึกษาแห่งนั้น ๆ หรือกลุ่มโรงเรียนกลุ่มนั้น ๆ

"อัตลักษณ์ของสถานศึกษา" ควรเน้นไปที่การกำหนดภาพความสำเร็จ(Image of Success)ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน หรือเป็นลักษณะหรือคุณสมบัติโดดเด่นของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษาแห่งนั้น ตัวอย่างเช่น โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย กำหนดว่าอัตลักษณ์ของลูกสวนกุหลาบ คือ "มีภาวะผู้นำและสุภาพบุรุษ" โรงเรียนสตรีวิทยา กำหนดคุณสมบัติ "ยอดนารี สตรีวิทยา"(โดยมีการอธิบายอย่างชัดเจนว่า มีคุณลักษณะที่สำคัญ ๆ อย่างเป็นราย) เป็นต้น

ในการทำหน้าที่วิทยากรเสริมความรู้ในเรื่องการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ในระยะที่ผ่านมา โดยเฉพาะในปี 2553 ผมได้พยายามเน้นและเสนอแนะให้สถานศึกษา กำหนดคุณสมบัติหรือลักษณะเฉพาะหรือลักษณะโดดเด่นของลูกศิษย์ของตน ให้ชัดเจน เช่น เสนอว่า

-โรงเรียนในเครือไทยรัฐวิทยา อาจเน้นคุณสมบัติ "ประชาธิปไตย ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง และกล้าต่อสู้ในสิ่งที่ถูกต้อง"(วิเคราะห์จากคุณสมบัติของผู้สื่อข่าว)

-โรงเรียนในจังหวัดนนทบุรี เน้น "จิตสำนึกรักเมืองนนท์
รักษ์สิ่งแวดล้อม"(เพื่อให้นนนทบุรีเป็นเมืองน่าอยู่ชนิด)

-โรงเรียนในเครือ "เบญจมาฯ" เช่น เบญจมาธุติศ เบญจมาธราชัลย เบญจมาธราชานุสรณ์ เบญจมาเทพอุทิต
ฯลฯ อาจเน้น "ปฐะชาติไทย เคารในสิทธิความเป็นมนุษย์"(ร.5 ทรงให้ความสำคัญกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
จึงทรงประกาศให้มีการเลิกทาส)

-โรงเรียนในเครือ "จุฬารณ" เน้น "บุคลิกนักวิทยาศาสตร์"

ฯลฯ

โดยสรุป **อัตลักษณ์** คือ ลักษณะเฉพาะที่เป็นตัวตนของสถานศึกษา หรือกลุ่มสถานศึกษา
ที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ในการจัดตั้งสถานศึกษา หรือลักษณะโดดเด่นของสถานศึกษา โดยควรเน้นที่
การกำหนดภาพความสำเร็จในตัวผู้เรียน(อาจเป็นคุณลักษณะ หรือสมรรถนะ) ในการกำหนดอัตลักษณ์
สถานศึกษาควรทำการวิเคราะห์ความเป็นมาของสถานศึกษา เจตนารมณ์ในการจัดตั้ง หรือบริบทของสถานศึกษา
แล้วกำหนดอัตลักษณ์หรือคุณสมบัติเฉพาะที่ผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องมีก่อนสำเร็จการศึกษา ทั้งนี้
ควรมีการปรึกษาหารือให้เห็นพ้องร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องของกลุ่มต่าง ๆ
รวมทั้งจะต้องมีกิจกรรมการส่งเสริมหรือพัฒนาที่เป็นรูปธรรม และ มีการประเมินหรือตรวจสอบอย่างเป็นระบบ ว่า
ผู้เรียนหรือผู้สำเร็จการศึกษา ได้มีคุณสมบัติหรือผ่านเกณฑ์แล้ว หรือไม่

เขียนโดย **ดร.สุพักตร์ พิบูลย์**

ที่มา <http://drsuphakedqa.blogspot.com/2010/07/07.html>